

Muzeum Polskie w Rapperswilu w latach 1954–2017

Dnia 30 stycznia 1954 sporządzony został statut Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Polskiego w Rapperswilu określający nazwę i cel tworzonego ponownie na zamku rapperswilskim Muzeum Polskiego:

„Zachowując w pamięci bojowników o wolność, dla których zamek rapperswilski przez lata niewoli był symbolem nieśmiertelnej Polski oraz pragnąc służyć tradycyjnej przyjaźni szwajcarsko-polskiej Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Polskiego w Rapperswilu utrzymuje na zamku w Rapperswilu Muzeum Polskie i sprawuje opiekę nad polskimi pamiątkami w tym mieście.

Celem Muzeum jest: przedstawienie wkładu polskiego do kultury zachodnioeuropejskiej ze szczególnym uwzględnieniem wolnościowych i chrześcijańskich ideałów, pobudzanie sympatii i przyjaźni dla narodu polskiego i jego dążeń wolnościowych, zabezpieczenie wartościowych poloników znajdujących się poza granicami Kraju.

Muzeum gromadzi godne zachowania dobra kulturalne, prezentuje je publiczności i udostępnia nauce”.

Struktura Muzeum i podstawy finansowe

Muzeum ma profil historyczno- artystyczny. Towarzystwo jest właścicielem zbiorów, odpowiada za funkcjonowanie Muzeum i jego utrzymanie. Początkowo fundusze przeznaczone na utrzymanie Muzeum były zbierane na bieżąco wśród polskiej Emigracji. Towarzystwo było wspomagane legatami pośmiertnymi, składkami i ofiarami emigracyjnych organizacji, stowarzyszeń i osób prywatnych. Stabilizację finansową zapewnił Julian Godlewski zapisując w latach osiemdziesiątych swój majątek na rzecz utworzonej przez Towarzystwo Fundacji Libertas. Do dzisiaj jest ona jedynym źródłem utrzymania Muzeum.

Muzeum jest otwarte dla zwiedzających od 1 kwietnia do 31 października codziennie w godzinach popołudniowych, w pozostałych miesiącach w weekendy. Można też, po uprzednim zgłoszeniu, obejrzeć ekspozycję poza godzinami otwarcia. Muzeum nie ma pracowników etatowych.

Podobnie, jak założone przez Władysława hr. Platera Narodowe Muzeum Polskie, tak też obecne opiera się na trzech filarach: na zamku prezentowana jest stała ekspozycja muzealna, która zajmuje osiem sal. Biblioteka i archiwum znajdują się w kupionej przez Fundację Libertas kamienicy Burghof. Muzeum Polskie w Rapperswilu jest członkiem Stowarzyszenia Szwajcarskich Muzeów (Museen Verband der Schweiz). Jest zapisane w szwajcarskim inwentarzu zabytków i zakwalifikowane jako zabytek najwyższej klasy A. Muzeum ze względu na lokalizację w starym, z daleka widocznym zamku, na urokliwym wzgórzu nad Jeziorem Zuryskim przyciąga turystów. Obcokrajowcy stanowią 85 % zwiedzających. Kolekcje Muzeum Polskiego w Rapperswilu zaprezentowane zostały na platformie Google Art Project: <https://www.google.com/culturalinstitute/beta/partner/the-polish-museum-in-rapperswil>

Jest to ósme muzeum w Szwajcarii, które otrzymało taką możliwość.

Praca edukacyjna Muzeum

Stworzona w roku 1989 ekspozycja ma charakter dydaktyczno – edukacyjny. Skierowana do obcokrajowców informuje o historii i kulturze Polski. Oddziałuje też emocjonalnie – budzi zainteresowanie historią Polski i wpływa na wzmocnienie poczucia tożsamości Polaków. Część ekspozycji poświęcona jest historii związków szwajcarsko-polskich i ukazuje wkład Szwajcarów

do kultury materialnej Polski. Ważnym elementem pracy Muzeum jest gromadzenie rozproszonych polskich pamiątek historycznych. Nadal otrzymuje dary od Polaków mieszkających poza granicami Polski i od Szwajcarów. Szczególnie nośnym tematem jest historia żołnierzy 2. Dywizji Strzelców Pieszych internowanych w Szwajcarii.

Pracą niewidoczną dla przeciętnego zwiedzającego Muzeum jest inwentaryzowanie, katalogowanie muzealiów, wyszukiwanie dokumentów dla badaczy oraz tłumaczenia z języka polskiego na niemiecki.

Wystawy czasowe, koncerty, wieczory autorskie

Oprócz ekspozycji stałej Muzeum organizuje corocznie, często we współpracy z muzeami polskimi i szwajcarskimi wystawy czasowe. Mają one miejsce w krużganku i wieży strażniczej. Kilka razy do roku organizowane są koncerty muzyki polskiej w wykonaniu najlepszych polskich i szwajcarskich solistów. Dla dzieci i młodzieży organizowane są warsztaty muzealne.

Konferencje naukowe i seminaria studenckie, wydawnictwa-praca popularyzatorska

Muzeum Polskie w Rapperswilu wraz z Biblioteką Polską w Paryżu i Instytutem Sikorskiego było inicjatorem przed 40 laty powołania Stałej Konferencji Muzeów, Bibliotek i Archiwów na Zachodzie (MAB). Zrzesza 29 emigracyjnych instytucji kulturalnych z całego świata. Referaty pokonferencyjne są wydawane w formie książkowej, Fundacja wspiera również projekty wydawnicze książek naukowych, które traktują o historii lub kulturze Polski.

W Muzeum odbywają się seminaria studentów slawistyki lub historii oraz są prowadzone praktyki dla studentów w ramach programu Erasmus.

Biblioteka i archiwum

Biblioteka Muzeum ma profil filologiczny. Zbiera polonika, pozycje dotyczące historii, kultury i sztuki Polski, jakie się ukazują na rynku wydawniczym w Europie. Bogaty jest dział czasopism i druków ulotnych. Pod pieczę Biblioteki są starodruki, kolekcje grafiki i zbiory numizmatyczne. Archiwum przechowuje 59 spuścizn prywatnych; pisarzy, osób i stowarzyszeń działających na emigracji.

Sytuacja obecna

Tego typu placówka jakim jest Muzeum Polskie w Rapperswilu jest fenomenem – też i w Szwajcarii. Istnieje przez prawie 150 lat na terytorium obcego państwa muzeum innego kraju, dzisiaj już o ugruntowanej marce na świecie. Żadna grupa narodowościowa w Szwajcarii nie dorobiła się podobnej instytucji kulturalnej. Muzeum powstało i rozwijało się w czasie zimnej wojny i miało mocny, antykomunistyczny wydźwięk. Dzięki pracy Muzeum zebrane kolekcje obrazów, pamiątek historycznych, książek, dokumentów nie uległy rozproszeniu lub zniszczeniu, powiększyły zasób polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą. Wspólnie prowadzone przez Polaków i Szwajcarów Towarzystwo umożliwiło koegzystencję różnych kultur i mentalności, stworzyło bazę do wymiany kulturalnej.

Poprzez swoją działalność wytworzyło środowisko kulturalne złączone wspólnotą losu, podobnymi upodobaniami kulturalnymi i kierujące się wspólnymi wartościami. Tworzone było z pasją i ofiarnością przez Polaków pozbawionych kontaktów z Ojczyzną, wspomagane mocno przez Szwajcarów. Poprzez swoją działalność zainteresowało Szwajcarów kulturą polską. Muzeum

Polskiemu w Rapperswilu od kilku lat grozi eksmisja z zamku, miejsca, które stało się symbolem walki Polaków o wolność, dowodem ofiarności i żywotności Emigracji.

Muzeum wraz z Fundacją mogłoby ponownie stać się nie tylko miejscem popularyzacji Polski i jej historii, poprzez dobrany program pozyskiwać przyjaciół i popleczników z innych krajów, ale też instytucją wspierającą młodych ludzi w drodze poznania osiągnięć kultury zachodnioeuropejskiej, nabycia sprawności językowych, pierwszych doświadczeń zawodowych – stać się podobnie jak było Muzeum Narodowe Polskie z czasów Władysława hr. Platera kuźnią polskiej inteligencji. W języku niemieckim tryb przypuszczający używany jest częściej niż w języku polskim, wydaje mi się, że w dyskursie o Muzeum w Rapperswilu proporcja jest odwrotna.

Anna Buchmann